

Latweefchu Awises.

Nr. 48.

Zettortdeenâ 28. November

1857.

Awischu-sinna s.

Rihgâ 15tâ Novemberi leels fauschu pulks faskrehja pee semmes wahrteem redseht kâ fahks norakt un nopohstihst Rihgas muheus, walles un grahwjus, kas 600 gaddus Rihgas pilfatu apfargajufchi prett eenaidneekeem. 9 reises Rihga aplehgereta tappusi un tiklai 3 reises no eenaidneekeem effoht panemta, probhti no teem 3 stiprakeem un tohti teizameem waldineekeem — no Pohthu Kehnina Stepina Batori, no Sweedru deewabihjiga Kehnina Gustapa Adolpa, muhsu Lutteru tizzibas stipra farga, Wahzsemme, un no Kreewu teizama Keisera Pehtera ta pirma 1710 gaddâ. Muhsu Kungs un Keisers Aleksanders II, ihsts meera draugs, Rihdsineekeem nowehlejis schohs stiprus wezzus muhrus noplehst, lai Rihga ne kahdas kara breefmas wairs ne dabutu redseht bet andele un pilfahs jo leelaks warretu cetaisitees. Tad nu 15tâ Novemberi pee semmes wahrteem sanahkuschi ar musihki, Rahtskungi un pulks dseedataju kungi, ir birgeri un zumptes ar faweeem kareogeem un leelu stahiti — Birgermeisteris Grimms ar jaukeem wahrdeem Keiseram par scho schehlastibu no firds pateikdams pilfatneekus usrunnajs, tad tapat arri darrijufchi tee Rahtskungi Schnakenburgis un Lemkis, un nu ar ihpafchu no sudraba-kalleja Nusmanna us to taifitu schlippeli (lahpstu) Birgermeisteris Grimms to pirmo duhreenu eerazzis wezzâ wallê un tuhdat dseedataju-kungi usdseedajufchi wezzu Luttera dseefmu: „Deew s Kungs irr muhsu stipra pils. Tad ir tee zitti kungi druzia parakufchi, un nu wissi ar leelu stahiti gahjufchi us Rahtuhfi, kur Grimms at-

kal laudis usrunnadams zeen. Generalgubernatoram pateizibu dewis, ka us to pilfatam palihdsejis. Tad kungi sanahkuschi us leelu brohfastu. Wakkarâ wiss pilfahs ar swezzehm un lampehm gaismohts bijis un birgeri ar musihki, dseedatajeem un simtahm pilkswezzehm, leela garra reise, pa pilfatu eelahm dewufchees us Grimma nammu, tam gohdu un pateizibu doht par sawu leelu puhlinu, kas tam ar scho muhru no-ahrdishanu jau bijis un wehl buhs. Utpakkal eedami wissi ar to pafchu stahiti nu gahjufchi augfham pa tahm wallem un tã tahm dewufchi „Ardeew.“ Dauds tuhkstofchi zilweki teem gahjufchi lihds. Ta schlippeli no missina, kahrts no Wahzsemmes reekstu-kohka smukki dreijahts, gallâ sudraba pumpa kâ dohsite kas attaisama un dohsites wahkâ sudraba naudas gabbals, kas 1810 gaddâ kalts par peeminneschanu, ka tobrihdi Widsemme jaw 1 simts gaddus appakfch Kreewu waldishanas. Muhrus noplehdamu Rihdsineeki nu ustizz schehliga Deewa stiprai rohkai. Irr stipra gan! lai tik pee tahs ween turraks, kâ ustizzigi gohdigi behrni, tad teem farga ne waijaga. So ja tas Kungs to pilfatu ne pafarga, tad wakte tas fargs welti. Dahw. df. 137, 1.) — — Kalenderu Generakeem Ultramam un Awilokam gan irr laimejees teem nelaimigeem Kalenderu saldateem, seewahm un behrneem, kas tik ilgi Luknowas pilfatâ India no dumpineekeem bij aplenzeti un spaiditi, paligâ nahkt un eecet tai leelâ Luknowas zittadelle (kreposte) kur schee tik ilgi turrejufchees prett Indijereem. Arri pafchâ laikâ turpu nogahjufchi; jo Indijeri appakfch to zittadelli jaw bij israhkuschi

leelus gangus un pulks schaujama pulwera tur eelikkuschi, to deenu pehz tam gribbedami ugguni likt pee pulwera un tà wiffus Calenderus wairak kà tuhstoschus, gaisà schaut un nomaitaht ar wiffu to krepofstu. To nu schee dumpineeki ne dabbujuschi isdarriht tamdeht, ka tee 2 Generali atnahkuschi sawus draugus pestiht. Bet Deemschehl tik dauds to dumpineeku kaxxa wihru, fakka lihds 50 tuhstoscheem effoht pee pascha Lukrowes pilfata, ka Calenderi, kaut gan stipri ar teem kahwuschees un dauds nokahwuschi, — no wiffahm mallahm tohpobt spaiditi, un ir schee 2 Generali ar sawu spehku Lukrowà effoht kà aplehgereti no dumpineekem. Ar bailehm gaida palihdsibu no Kalekuttas pilfata, woi arri gribb mehginahst islaustees ar warru zaur to leelu dumpineeku pulku un ja laimofees, tad ees atpakkat us Kawenpures pilfatu pee Ganges uppes. Lai Deems teem palihds ispestitees! To lepno leelo Dehlijas pilfatu Calenderi gan irr panehmuschchi, bet tik ne wiffi eedsihwotaji woi aisbehguschchi woi neschehligi no Calenderem nokauti tappuschchi. Mirroni kaudsehm gullejuschi pa eelahm. To Calenderu saldati fashuttuschchi un atreebdamees par teem breefmigeem pohsta darbeem, ko tee Indijeri pee Calenderu seewahm un behrneem Kawupure un dauds zittas weetas darrijuschchi, bes schehlastibas kahwuschchi wiffus wihrus un tik ween feewas un behrnus taupijuschchi. Bails irr dsirdeht un smaggi janopuhshahs, kad lassa, kahdi pohsta darbi nu tohp darriti baggata un isflaweta Indija. Reijahs un kaujahs kà plehfigi swehri. Ta jaw eet tai semme kur kaudis us dumpi dohdahs! Deemschehl tà rahdahs, ka ir Turku semme, tais walstis garr Dohnawas uppi labbi ne buhs, un dumpis zelsees, ja waldineeki pee laika, kaudim prahtu ne sawaldis! —

— 3.

Dafakka.

Efis un fakkis bija palikkuschchi leeli draugi. Efis, krogga = brahlits daschbrihd peelippe

pee dsehreena, kà muscha pee meddu; un kad kahdu tscharku pahrahi bija dsehris, tad sawa prahta leels un strihdigs palikke. Tahdam wihram aug spahrni, kà putnam, — un naggi kà lahtscham, — un sohbi, kà wilkam. Ko tahds wihrs nespehj? Cereibuscha prahta winnam schkeetahs, ka warroht ar spahrneem skreet, kà dsehrwe, — ar naggeem plehstees, kà luhsis, — ar sohbeem reetees, kà daschfahrht ahpsis. Somehr, kam prahti naw sudduschchi, tas skattahs waiga, — un ne reds zittu ne ko ne kà esi. Irr bijis esis, un paleek esis.

Kahdu reisi gaddijahs swehtdeenas wakkarà, fakkis arri nogahje krogga. Efis jau labbi cereibis fakka: „Labbwakkar Zahniht. Kà tew klahjahs? Woi leelais kwelkschis wakkar tewi nokehre pee biksehm? — Es gan redseju; kwelkschis ohshnadams staigaja pa kraftu, un tu biji eelihdis uppes krumds. Manni winsch ne buhtu isdsinnis, bet tew bailiga firds, — kapehz tu islehz? — Un kad nu tahds lempis tewim no pakkatas, kapehz tik neschehligi skreet. Manni winsch nebuhtu panahzis? — Kur tawas kurpes, laikam zekta palikkuschas. — Zahniht, brahli, tu labs wihrs, bet mas tew nojehgas. Es, tewi uswinnetu desmit reises.“

Zahnitim par tahdeem wahrdeem nahze dummas. „Ko tu leelees, brahli, tà winsch esim atbildeja. Nahz, prohwehim, tad wiffi redsehs, kam taisniba. Tihruma mallà irr grawis, nupatt jauns israkts, — tezzesim grawi no weena galla lihds ohtra, un es gribbu derreht, kamehr tu weenu reisi gallà nahksi, es trihs reises gallà buhschu.“

Lapsa, wahwerite, farmulihst, fakkis, sebbekne, — wiffi, kas tur klahst bija, preezajahs un fakka smeetees par esi un par Zahniti, kà tee gribbeja tezzeht. Norunnaja makfu, kas pirmam buhschoht, prohti tà: kad fakkis pirmas gallà, tad lai esim trihs eemus no pascha mugguras israuhoht, — un ja efis pirmas gallà, tad no fakka bahrsdas desmit far-

rus dabbuschoht. Un tas riht agri darrams ar masu gaismu.

Mahja pahrnahjis esis stahsta seewai sawai, ka ta un ta effoht derrejis ar eschmalleeti. Seewa satruhlfusees fakka: „Woi tu traks? Ka tu kamols tahdu skrehjeju warri winneht? Nu winsch pateesi tarus eesmus istraus un sawai seewai us zeppuri usspraudihs, un wissi ar pirksteem rahdihs un smeesees par taru mulkibu. Ak taru nejhga wihru! ak kauns un kauns!“ — Raudadama waimaneja, kamehr arri esim affaras un schehlabas nahze. Bet ko darriht, — kas derrehts, tas derrehts. Jau eefahze sawas ihsas kahjinas staijih, lai jelle mas warretu sakkim lihdsetees. Tad seewai prahsta eeschahwehs, — (ka jau seewas stillotas) — sakkim mahniht, un winna usnehme atkal wallodu un fazzija: „Wihrin mih-tais, — ta nebuhs neka; bet es istaisfischohs tawa gihmi, — spalwa un eesmi man irr tahdi paschi ka tewim, — eschmalleets mas manni pasihst, — winnam azzis effoht greifas, warrubht winsch lahga neftattisees. Tad nu klausees, es nosehdifschohs weena grahwja galla, tu ohtra un kad no ohtra galla juhs sahlfseet tezzeht, tad paleez tu tai pascha weetä tuppohts, kur bijis. Warrubht mums laimesees.“

Wihrs bija meera, lai arri labbi seewas padohmu ne ispratte. Bet ko darriht? Labbal seewai dohteess, ne ka kauna palikt.

Ohtra rihta pirms lapsa no sawas allas islihdufi, un wahwerite no kohka nolehtufi, un farmulihst un sebbekfne schkuhna zaurumds wehl kawejahs, un sefkis ap wistu-kuhti staggaja, esis jau bija tai norunnata weetä klah, jo seewa winnu skubbinaja, — un Sahnihts arri jau pascha laikä lehkdams peenahze. „Lab-briht esi,“ — ta winsch fazzija, — „man grihbahs tarus eesmus seewai par zeppures addatam; — nahz nu, brahli, tezzesim.“ — Wehl esis ne wahrdu nebij atbildejis, — jau schis pa grahwi prohjam. Bet taru brihnumu! Esis jau sehhd grahwja galla, un fakka smee-

damees: „Es pirmis klah!“ — „Nu tad ohtrreis“ — isfauzahs fakkis, un jo muddigs us skreeschanu dohdahs prohjam. — Esis atkal pirmis sehhd galla un fakka: „Es jau sche esmu!“ — Sakkim par tahdu nelaimi wissi prahti suhd. Winsch dohma, — „nu treschu reisi tu manni ne winnesi,“ un skreen ka traks to paschu zekku. Bet ne ka, — esis jau winnu gaida.

Pascha laikä peenahst lapsa kuhma, un pasmeedamees fakka: „Anziht, nu tawa bahrsda pagallam.“ Pee tezzeschanas ne palihds tschaklam buht; wiss nahst zaur laiku. — Passitajs! woi mahzibu sinni nemtees? — r.

Gluddinaschanas.

Weetas irr dabbusch weena aitu usrauga (Schäfer) un weena kalleja un tadeht lai driht peemeldejahs Kabilles muischä pee L. Richter. 3

Kabille, tai 18 Nov. 1857.

Kad tabs rukku-grahmatas tabs Xtas rewisiones preeksch tahm dsimts muischahm, Praulenes, un Patkullmuischas (Gilsen) Lasdohnes basnizas draudse Widsemme, 15ta Dezemberi 1857 eefahs taisht un tai 1ma Webruari 1858 tabs taps pabeigtas, kad tohy wissi pee schahm muischahm peerakstii walts-lohzehti un eefsch zittahm walstimwoi pilsehtahm ar passchm jeb bes passchm dshwodami zaur scho usaizinat: ar rittigahm pamilijas grahmatam, wiss wehlaht lihds 1mo Webruari 1858 peerakstischanas labhad scheit peemeldetees; jo tee, kas lihds peeminnetu terminu ne atnahs, taps eefsch teem rukkeem ka pasudduschi eeshmeti, un par to aplaweschannu buhs pascheem ja atbild un strahpe jazeesch. 3

Praulene, tanni 22 Oktoberi 1857.

(Nr. 67.)

Walts teef. skrihw. P. Jauuohsol
jauu rewisiones rukku taisitajs.

Tai 10. Oktoberi f. g. irr Aisputtes aprinkuteefas Affeffera Kungam, Baronam von Sacken, melns putn furs, appatsch kruhtim mas baltums, nobst tappis. Kam nu tahds furs buhtu peeflibdis, jeb kas tahdu kur buhtu atraddis, tas teel luhgts to minnetam kungam nodoht, un dabbusch peezi rubli f. pateizibas maksas. 3

Kad pehz wissaugstakas pawehleschanas no 3 Zuhni 1857 g. jauna dwchfeles pahrskaltischana jafahl, tad tohy wissi, pee Rohpafsch walts peerakstii un zittos pagastos un pilsehtos dshwodami pagasta lohzehti zaur

fcho zeeti usaizinati, wiffu wehlafi lihds 1. Dezember 1857 g. ac pitnigabm parahdischanas grabmatahm appalsch luxreem taggad dsibwo, la arri tabs peenablamas frustamas grabmatas par teem taggad daschfabrt jaun-peedstimmuscheem behrneem pee Rabyafsch pagasta teefas peedohtees un peerakstischanas sibmes isnemt, bet tee las neubus meldejuschees, ta taps usflattiti, la wixni no Rewistones atrabwuschees uu par tabdu pretti darri-schanu to no augstafahm teefahm uslftu strahpes-naudu paschi malfabs. 2

Robrach pilsmuischas pagasta teefa, tannu 4. Nowemberi 1857 g.

(S. B.) Teefas Preekschdetajs J. Busch.

(Nr. 339.) Bag. teef. skrihw. Robert Zimmermann.

Preeksch Dohles draudses skoblas teef skoblmestereis mellehts. Japeteizahs pee Dohles zeeniga mahzitaja. 2

Beekdeenā — jaunu seemas-fwehtku deenā 13tā Dezemberi schogadd, tannu zittfabrtigā Krohna-Birzawas Selta-krohgā uhrupē wairaf-sobhtajeeem prett skaidru naudu isdohs wiffadu mantu, kā: istabu leetas, gultu-drabnas, spilwenus, mahju un wirtschaptes leetas, kohla un warra traufus. 2

D. Reinhold.

Tannu nakti no 29 us 30tu Oktoberi f. g. irr pee Rohsbeeku-dsirnawahm Straupes draudse (Roop) Widsemme weena farkana sehwa ar baltu peeri 5 gaddus wezza no widdeja auguma nosagta tappusi; kreifas pskaf-lahjas nags druzin us eelschu irr sagreesees. Kas skaidru stannu par scho sirgu warretu doht, tam Stalbes Urbe fainneeks sohla 5 rublus sudr. pateizibas naudu. 3

S i n n a .

Sirsnigi luhdsam: lai tee kas Latweeschu Awises us 1858tu gaddu gribb turreht, pee laika peeteizahs pee saweem zeen. mahzitajeem, skohlmeistereem, teefas skrihwereem un zitteem Awischu draugeem, kas lihds schim par Awischu lassitajeem tik mihligi irr ruhpejuschees un gahdajuschi, — schohs ihpaschi wehl luhgdami: lai sawas grabmatas un sawu naudu jeb tohs zilwekus kas nahf apstelleht Latweeschu Awises us 1858, nosuhtha ne kur zittur kā ween **Jelgawā**, **Steffenhagena** kunga drukkās namma, — (lai ne suhta pee Schulza mahzitaja), — un **Rihgā** pee **Minus-kunga**, **kalku-eelā**, jeb pee **Dr. Buchholtza-kunga** **Rehterburgas** preekschpilsatā, leelajā eelā stary Gertruhdes un Kreemu basnizu **Buchholtza** nammā, kur pa wahrteem ja-ee-eet. Luhdsam wehl: to laikam darriht, lai wiffas tabs adresses pee laika warretu fataisiht, un ar jaunu gaddu ifkatram lassitajam sawu lappinu riktigi un bes kaweschanas nosuhtht. Schulz.

Rabbibas un prezzu tirgus Rihgā tai 25. Nowember un Leepajā tai 23. Nowember 1857 gaddā.

M a l f a j a p a r :	Rihgā.		Leepajā.		M a l f a j a p a r :	Rihgā.		Leepajā.	
	R.	K.	R.	K.		R.	K.	R.	K.
1/3 Ischetw. (1 puhru) rudsu . 180 —	2	—	1	80	1/2 puddu (20 mahrz.) dselses . . .	—	80	—	90
1/3 " (1 ") kweeschu 240 —	2	60	3	20	1/2 " (20 ") tabala . . .	1	75	—	—
1/3 " (1 ") meeschu 140 —	1	60	1	60	1/2 " (20 ") schihtu appinu . . .	1	—	1	80
1/3 " (1 ") ausu . 110 —	1	15	1	—	1/2 " (20 ") schah. zuhku gall. . .	2	50	—	—
1/3 " (1 ") firnu . 200 —	2	40	2	—	1/2 " (20 ") krohna linnu . . .	1	70	1	80
1/3 " (1 ") rupju rudsu milt. . .	1	90	2	—	1/2 " (20 ") bracka linnu . . .	1	20	1	—
1/3 " (1 ") bihdeletu 270 —	2	90	3	—	1 muzzu linnu fehksu . . . 6 lihds	8	—	7	—
1/3 " (1 ") " kweeschu mil. . .	3	60	3	75	1 " filku . . . 14,75 —	15	—	15	—
1/3 " (1 ") meeschu putraim. . .	2	50	—	—	10 puddu farkanas fahls . . .	5	—	5	—
10 puddu (1 birkawu) feena . . .	4	50	3	—	10 " baltas rupjas fahls . . .	5	—	4	60
1/2 " (20 mahrz.) fweesta 340 —	3	50	4	—	10 " " smalkas " . . .	4	80	4	—

Leepajā lihds 20. Now. d. atnahf. : 158 fuggi un isgabj. 147. Rihgā lihds 25. Now. atnahf. : 1812 fuggi un isgabj. 1780. Atnahfuschi : 600 struhgas un 3189 plohsti.

B r i h w d r i e k e h t .

No juhrmallas-gubernements augstas waldischanas puffed: Oberlehrer G. Blaeße, Censur. Jelgawā, tai 26. Nowember 1857. No. 221.